

CODI ASSIGNATURA	22189	N. CRÈDITS	15
TÍTOL ASSIGNATURA	TÈCNIQUES DE LABORATORI, ARXIU I CAMP		
TIPUS ASSIGNATURA	OPTATIVA (àrea de Prehistòria)		
PROFESSORS/RES	J. MARTÍNEZ, M. SAÑA, CONCURS, CONCURS		
CALENDARI	PRIMER I SEGON QUADRIMESTRE		
GRUPS	1		
CRÈDITS TEÒRICS	0	CRÈDITS PRÀCTICS	15
BLOC MATERIALS ORGÀNICS:		N. CRÈDITS	5
PROFESSOR/ES	M. SAÑA/ CONCURS		

OBJECTIUS I CONTINGUT: Introduir a l'alumnat a les tècniques d'anàlisi de materials orgànics en Arqueologia en el marc de la recerca arqueològica:

- es preten que l'alumnat conegui l'abast i limitacions d'aquestes tècniques i de la seva aplicació en arqueologia
- donar les bases metodològiques i instrumentals d'algunes d'aquestes tècniques
- introduir a l'alumnat a la seva aplicació pràctica

TEMARI: el temari s'ha estructurat en dos blocs temàtics diferenciats: arqueobotànica i arqueofauna. Concretament l'assignatura es centrarà en l'estudi de macromamífers i de restes de fusta carbonitzada però en el marc de la problemàtica general de l'estudi de materials orgànics:

- L'arqueologia i les tècniques. Les tècniques al servei de la recerca arqueològica.
- Desenvolupament històric de les tècniques en arqueologia.
- Paleoconomia i Paleoecologia
- Els materials orgànics, especificitat i tipus de restes
- Factors antròpics en la formació del registre: els processos de treball (recol.lecció, cacera, agricultura, ramaderia...)
- La conservació de les restes: factors postdeposicionals
- Recuperació de les restes: el mostratge, la flotació, etc.
- El treball de laboratori:
 - principis de determinació: trets anatòmics i biomètrics
 - la col.lecció de referència
- La interpretació:
 - quantificació
 - la inferència paleoeconòmica i paleoecològica
- La interpretació històrica: integració dels resultats obtinguts en el marc de problemàtiques històriques concretes.
- Exemplificació arqueològica. Integració de les tècniques en els programes de recerca arqueològica.

PROGRAMA: de manera general es preveu que el contingut de l'assignatura sigui de caire pràctic. Es treballarà en els laboratoris d'arqueofauna i arqueobotànica de la Divisió de Prehistòria. Es preveu treball pràctic amb col.leccions de referència i materials arqueològics.

AVALUACIO: el mètode d'avaluació consisteix en l'el.laboració d'un treball de valoració dels diferents mètodes i tècniques d'anàlisis desenvolupats durant el curs.

CONTINGUTS ESPECÍFICS DEL BLOC TEMÀTIC ARQUEOZOOLOGIA:

1. Les análisis de fauna en el marc dels projectes d'investigació arqueològica. Objetius, tendències i conceptes claus en arqueozoologia.
2. La recuperació de les restes de fauna: unitats i condicions.
3. La determinació de les restes de fauna. La col·lecció de referència. Els manuals. Problemàtica entorn a la determinació d'espècies morfològicament properes. La biometria. L'ADN. Categories bàsiques de determinació. Les bases de dades i mètodes de registre.
4. Determinació de l'estructura de les poblacions animals sacrificades:
 - 4.1. L'estimació de l'edat. Les tècniques proposades: desgast dentari i l'avaluació de l'estat de fusió de les epífisis. La radiografia.
 - 4.2. La determinació del sexe. Criteris morfològics i criteris osteomètrics.
5. Tafonomia. La preservació diferencial. Els factors de dispersió i de fragmentació. Criteris per a l'identificació de les modificacions naturals.
6. Les modificacions antròpiques. Les traces vinculades al procesament, distribució i consum dels recursos animals. L'anàlisi espacial de les restes de fauna. La fracturació, els remuntatges i les connexions anatòmiques.
7. La quantificació i tractament estadístic. Representativitat de les mostres. El número de restes i el número mínim d'individus. La freqüència de les parts de l'esquelet. L'estimació de la quantitat de biomasa potencialment suministrada.
8. L'interpretació: el mode de gestió dels recursos animals.

PROGRAMA: el desenvolupament de l'assignatura contempla sessions teòriques d'introducció, sessions pràctiques amb materials arqueològics al laboratori d'arqueozoologia de la Divisió de Prehistòria i sessions finals de discussió.

CONTINGUTS ESPECÍFICS BLOC TEMÀTIC ARQUEOBOTÀNICA

La taula de treball es centrarà en l'anàlisi antracològica.

1. Corrents teòrico-metodològiques en l'estudi de les restes vegetals. Paleoetnobotànica i Paleoambient
2. La formació dels conjunts arqueobotànics:
 - a.- Factors antròpics: Els processos de producció. L'arranjament de l'espai social i gestió de recursos.
 - b- Factors físics, químics i biològics: La conservació (combustió, desecació, etc.). Processos postdeposicionals
3. Recuperació de les restes botàniques:
 - a.-L'excavació i el mostratge.
 - B.- Mètodes de recuperació.
4. La determinació de les restes de carbó arqueològic.
 - a.- La col·lecció de referència
 - b.- Preparació i observació de les mostres.
 - c.- Caràcters generals de l'anatomia de la fusta que possibiliten la identificació anatòmica.
- 5.- Interpretació del registre
 - a.- Les unitats de mesura.
 - b.- La quantificació de les restes.
 - c.- La inferència paleoambiental. Paleoecologia i neoecologia. Carbons domèstics i paleoambient

PROGRAMA: el desenvolupament de l'assignatura contempla sessions teòriques d'introducció, sessions pràctiques amb materials de referència als laboratoris de la Divisió de Prehistòria i sessions finals de discussió.

BIBLIOGRAFIA GENERAL:

ARQUEOZOLOGIA

1. MANUALS DE CARACTER GENERAL:

- CHAIX, L. & MÉNIER, P. (1996). *Éléments d'Archéozoologie*, París Editions Errance.
- CLASON, A.T. (ed.) (1975). *Archaeozoological studies*, North Holland Publishing Co. Amsterdam.
- DAVIS, S.J.M. (1989). *La arqueología de los animales*, Barcelona, Ediciones Bellaterra S.A.
- HESSE, B. & WAPNISH, P. (1985). *Animal bone Archeology. From objectives to analysis*, Washington, Taraxacum.
- KLEIN, R.G. & CRUZ-URIBE, K. (1984). *The Analysis of Animal Bones from Archeological Sites*, Chicago, The University of Chicago Press.

2. TEORIA / METODOLOGIA GENERAL:

- ESTEVEZ, J. (1983-84). "Sobre la valoración de los restos faunísticos en yacimientos arqueológicos". *Empúries*, 45-46: 41-53.
- ESTEVEZ, J. (1984). "Paleontología/Arqueología versus Paleoconomía/Arqueología". *Primeras Jornadas de Metodología de Investigación Prehistórica*: 293-298, Soria.
- ESTEVEZ, J. (1991). "Cuestiones de fauna en arqueología". *Arqueología*: 57-81, Madrid, CSIC.
- ESTEVEZ, J. (1995). "Una història inacabada: l'estudi de restes animals arqueològiques davant un gran repte", *Cota Zero*, 11: 13-24.
- MEADOW, R.H. (1976). "Methodological Concerns in Zoo-Archaeology". *IX Congress UISSP*: 110-123.
- MEADOW, R.H. (1980). "Animal bones" Problems for the Archaeologist together with some possible solutions", *Paléorient*, 6 : 65-77.
- UERPMANN, H.P. (1972). "Animal bone finds and economic archaeology: a critical study of osteo-archaeological method". *World Archaeology*, 4: 307-322.

3. DETERMINACION ESPECIFICA/MORFOLOGICA:

- BARONE, R. (1976). *Anatomie comparée des mammifères domestiques*, París, Vigot Freres Editeurs.
- BOESSNECK, J. (1980). "Diferencias osteológicas entre las ovejas (*Ovis aries Linne*) y cabras (*Capra hircus Linne*)", a: *Ciencia en Aqueología*.
- HELMER, D. & ROCHETEAU, M. (1994). *Atlas du squelette appendiculaire des principaux genres holocènes de petits ruminants du Nord de la Méditerranée et du Proche-Orient* (*Capra*, *Ovis*, *Rupicapra*, *Capreolus*, *Gazella*), (Fiches d'Osteologie animale pour l'archeologique, serie B, n. 4), Juan-les-Pins, CNRS.
- LAVOCAT, R. (1966). *Faunes et flores préhistoriques*, París, Boubée.
- PALES, L. & LAMBERD, C. (1972). *Atlas ostéologiques des mammifères*. París, CNRS.
- PRUNEL, W. & FRISH, H.J. (1986). "A guide for the distinction os species, sex and body side in bones of sheep and goat". *Journal of Archaeological Science*, 13: 567-577.

4. DETERMINACIÓ EDAT I SEXE:

- ALTUNA (1978). "Dimorphisme sexuel dans le squelette postcéphalique de *Capra pyrenaica* pendant le Wérm Final". *Munibe*, 30: 201-214.
- GRANT, A. (1982). "The use of toothwear as a guide to the age of domestic ungulates". *Ageing and sexing animal bones from archaeological sites*: 91-108.
- HABERMHEL, K.H. (1980). *Die Alterbestimmung bei Haus- und Labor-tieren*, Berlin, P.Parey Ed.
- KLEIN, R.G. & CRUZ-URIBE, K. (1983). "The computation of ungulate age (mortality)profiles from dental crown heights". *Paleobiology*, 9 (1): 70-78.
- PAYNE, S. (1973). "Kill-off Patterns in Sheep and Goats: The mandibles from Asvan Kale", *Anatolian Studies*, XXIII : 281-303.
- PAYNE, S. (1985). "Morphological Distinctions between the mandibular Teeth of Young Sheep, Ovis, and Goats, *Capra*". *Journal of Archaeological Science*, 14 : 609-614.
- PAYNE, S. (1987). "Reference Codes for Wear States in the Mandibular Cheek Teeth of Sheep and Goats", *Journal of Archaeological Science*, 12 : 139-147.
- ROLETT, B. & CHIU, M. (1994). "Age Estimation of Prehistoric Pigs (*Sus scrofa*) by Molar Eruption and Attrition". *Journal of Archaeological Science*, 21: 377-386.
- SILVER, I.A. (1980). "La determinación de la edad en los animales domésticos". *Ciencia en Arqueología*: 289-309.

5. TAFONOMIA:

- BINFORD, L.R. (1981). *Bones. Ancient men and modern myths*, New York, Academic Press.
- BLASCO, M.F. (1992). *Tafonomía y Prehistoria. Métodos y procedimientos de investigación*, Zaragoza, Universidad de Zaragoza.
- GIFFORD, D. (1982). "Taphonomy and Paleoecology: a critical review of Archaeology's sister Disciplines". *Advances in Archaeological Method and Theory*, 4: 365-438.
- HAYNES, G. (1983). "A guide for differentiating mammalian carnivore taxa responsible for gnaw damage to herbivore limb bones". *Paleobiology*, 9 (2): 164-172.
- LYMAN, R. L. (1994). *Vertebrate Taphonomy*, Cambridge, Cambridge University Press
- LYMAN, R.L. (1987). "Archaeofaunas and subsistence Studies: A Taphonomic Perspective", *Advances in Archaeological Method and Theory*, 10 : 249-337.
- MARSHALL, L.G. (1989). "Bone modification and the Laws of burial". *Bone modifications*: 7-24, Maine, University of Maine.
- PEREZ, M. (1992). *Marcas de carnicería, fracturas intencionadas y mordeduras de carnívoros en huesos prehistóricos del mediterráneo español*, Alicante, Diputación Provincial de Alicante.
- SPENNEMANN, D. & COLLIE, S. (1989). "Fire in a pit: the effects of burning on faunal remains". *Archaeozoologia*, Vol. III/1.2: 51-64.

6. QUANTIFICACIO:

- BRUGAL, J.P.; DAVID, F. & FARIZY, C. (1994). "Quantification d'un assemblage osseux: Paramètres et tableaux", *Artefacts*, 9: 143-153, Treignes, Centre d'Études et de Documentation Archéologiques.
- CASTEEL, R.W. (1976-77). "A consideration of the behaviour of the minimum number of individual index: A problems in faunal characterisation", *Ossa*, 3/4: 141-153.
- DUCOS, P. (1988). *Archéozoologie quantitative. Les valeurs numériques immédiates à Çatal Hüyük*, (Cahiers du Quaternaire, 12), París, CNRS.
- GRAYSON, D.K. (1979). "On the quantification of vertebrate archeofaunas". *Advances in Archaeological Method and Theory*, 2: 199-237.
- KRANTZ, G.S. (1968). "A new method for counting mammal bones". *American Journal of Archaeology*, 72: 286-288.
- LLURO, J.M. & TORRES, J.M. (1987). "La reconstrucción del tamaño proporcional de las cabañas ganaderas en la poblaciones arqueológicas de fauna doméstica". *Arqueología Medieval Española*: 51-58.
- LYMAN, R.L. (1994). "Quantitative Units and Terminology in Zooarchaeology", *American Antiquity*, 59/1: 36-71.
- METCALFE, D. & JONES, K. (1988). "A reconsideration of animal body-part utility indices". *American Antiquity*, 53 (3): 486-504.

7. ESTIMACIO DE LA BIOMASA:

- CASTEEL, R.W. (1978). "Faunal assemblages and the Wiegemethode or weight method", *Journal of Field Archaeol.*, 5: 71-77.
- VIGNE, J.D. (1991). "The meat and offal weight (MOW) method and the relative proportion of ovicaprides in some ancient meat diets of the north-western Mediterranean". *Rivista di Studi Liguri*, LVII, 1-4: 21-47.

8. BIOMETRIA:

- DESSE, J.; CHAIX, L. & DESSE-BERSET, N. (1986). *Ostéo. Base-réseau de données ostéométriques pour l'archéozoologie*, París, CNRS.
- DRIESCH, A.V.D. (1976). *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites*, Harvard.
- HELMER, D. (1995). "Biometria i arqueozoologia a partir d'alguns exemples del Pròxim Orient", *Cota Zero*, 11: 51-60.
- LEGGE, A.J. & ROWLEY-CONWY, P.A. (1991). "... Art Made Strong with Bones: A review of some Approaches to Osteoarchaeology", *International Journal of Osteoarchaeology*, 1 : 3-5.

9. REMUNTATGES:

- ENLOE, J.G. (1995). "Remontatge en zooarqueologia: Tafonomia, economia i societat", *Cota Zero*, 11: 31-37.

10. REPRESENTACIO GRAFICA:

- HELMER, D. (1987). "Fiches descriptives pour les relevés d'ensembles osseux animaux". *Fiches d'ostéologie animale pour l'archéologie*, 1, CNRS.

ARQUEOBOTÀNICA

- A.A.V.V. (1988): "Mètodes científics aplicats a la reconstrucció paleoambiental de la Prehistòria". *Cota Zero*, 4.
- BUXO, R. (1990): "Metodología i técnica para la recuperación de restos vegetales (en especial referencia a semillas y frutos) en yacimientos arqueológicos". *Cahier Noir*, Girona, nº5, 62 pp.
- DELCOURT, H. i DELCOURT, P. (1991): *Quaternary Ecology. A Palaeocological Perspective*, Oxford.
- DIMBLEDY, G.W. (1985): *The palinology of archaeological sites*. Academic Press, London.
- FOLCH I GUILLEN, R. (1986): *La vegetació dels Països Catalans* Ketres editora
- FORD, R.I. (1979): "Paleoethnobotany in American Archeology" a SCHIFFER, M.B. (de.) *Advances in Archaeological Method and Theory*, 2, New York, Academic Press 285-236
- HASTORF, C.A. i POPPER, V.S. (eds.) (1988): *Current Paleoethnobotany. Analytical Methods and Cultural Interpretations of Archeological Plant Remains*, Chicago
- JACQUIOT, C. (1955): *Atlas d'anatomie des bois de Conifères*. Centre Technique du bois, Paris, 2 vol.
- JACQUIOT, C.; TRENARD, Y.; DIROL, D. (1973): *Atlas d'anatomie des bois des Angiospermes*. Centre Technique du bois, Paris, 2 vol.
- PEARSALL, D.M. (1989): *Paleoethnobotany. A Handbook of procedures*. Academic Press Inc. San Diego.
- PIPERNO, D. (1988): *Phytolith analysis. An archaeological and geological perspective*. Academic Press. San Diego.
- ROS, M.T. (1988): "L'aplicació de l'anàlisi antracològica a l'arqueologia catalana", Cota Zero
- SCHWEINGRUBER, F.H. (1978): *Mikroskopische holzanatomie* Zürcher A.G. Zug
- SCHWEINGRUBER, F.H. (1990) *Anatomie Europäischer Holzer.-Anatomy of European Woods* Eidgenössische Forschungsanstalt für Wald, Schnee und Landschaft, Birmensdorf (Hrsg). Haupt, Bern und Stuttgart
- SHACKLETON, C.M. i PRINS, F. (1992): "Charcoal Analysis and the principle of least effort. A conceptual model" *Journal of archaeological science* , 631-637
- van ZEIST, W.; WASYLIKOWA, K. i BERHE, K.E. (1991): *Progres in Old World Palaeoethnobotany*. Rotterdam, p. 81-108.

TECNIQUES DE LABORATORI, ARXIU I CAMP (Taula de materials Lítics)

PROFESSOR : J. MARTINEZ

Departament d'Antropologia Social i Prehistòria. Divisió de Prehistòria.

OBJECTIUS DE FORMACIÓ

Donar a conèixer les bases metodològiques en que es fonamenten els mètodes de classificació dels materials lítics, tan qualitatius com analítics.

Introduir l'alumne en el reconeixement de les morfologies lítiques i en els mecanismes interpretatius dels distints sistemes de classificació.

Es pretén abordar els aspectes interpretatius i de contextualització que comporta tot el procés d'investigació dels grups humans en el passat, sota una perspectiva arqueològica.

TEMES

- 1.- La conceptualització del temps i les línies de recerca desenvolupades: perioditzacions geològiques, botàniques, paleontològiques i culturals.
- 2.- Els processos tècnics en la transformació de les matèries dures: la talla, el retoc i l'ús directe.
- 3.- Categories d'objectes que conformen el registre lític.
- 4.- El fòssil director i l'establiment de "cultures". Els mètodes qualitatius.
- 5.- De l'Olduvaià a l'Axelià. Fitxes tipològiques africanes.
- 6.- El mètode Bordes. La tipologia del Paleolític Inferior i Mig.
- 7.- La tipologia del Paleolític superior: el mètode Sonnevile Bordes i la llista tipus de Fortea.
- 8.- Crítiques als mètodes qualitatius. El concepte de tipus i de cultura. Les corbes acumulatives i el paradigma comparatiu. L'estadística descriptiva com a forma de validar els processos històrics.
- 9.- L'associació de caràcters tècnics. El mètode Laplace. Principis teòrics i tècnics. L'estadística inferencial com a mètode per contrastar les hipòtesis i definir conjunts industrials.
- 10.- El concepte de Cadena Operativa Lítica. L'enfoc tecnològic.
- 11.- Mètodes i Tècniques de talla: Unifacial, bifacial, trièdrica, levallois, centrípeta i laminar.

- 12.- L'aprofitament de recursos naturals i la seva relació amb el comportament social en els caçadors-recol·lectors del passat: l'obtenció de matèria primera.
- 13.- La distribució dels objectes com a forma d'aproximar-nos a una interpretació de l'espai social: els remuntatges
- 14.- Com foren usats els objectes: la traceologia.
- 15.- La contextualització de l'objecte i la seva relació amb les entitats socials que analitzem.

BIBLIOGRAFÍA

- Boëda, E. (1994). *Le concept Levallois: Variabilité des méthodes*. Paris: CNRS Éditions.
- Boëda, E.; Geneste, J.M.; Meigen, L.: (1990). "Identification des chaînes Operatoires lithiques du Paléolithique Ancien et Moyen". En *Paleo* 2. pp. 43-80.
- Bordes, F. (1979). *Typologie du Paléolithique Ancien et Moyen*, Cahiers du Quaternaire I, C.N.R.S., Paris (3^a).
- Bordes, F.: (1992). *Lecons sur le Paleolithique*. Tome II. CNRS Plus. Paris
- Brezillon, M. (1977). *La denomination des objets de pierre taillée. Matériau pour un vocabulaire des préhistoriens de langue française*. IV Supplément a GALLIA PREHISTOIRE. C.N.R.S. Paris.
- Demars, P-Y.; Laurent, P. (1992). *Types d'outils lithiques du Paleolithique supérieur en Europe*. CNRS Plus. Paris
- Debénath, A. y Dibble, H. (1994). *Paleolithic Typology. Lower and Middle Paleolithic of Europe* (Vol. 1). Philadelphia: University of Pennsylvania.
- Inizan, M.L.; Reduron, M.; Roche, H.; Tixier, J. (1995). *Technologie de la pierre taillée. Prehistoire de la pierre taille*, 4. Cercle de recherches et d'études préhistoriques. Meudon.
- Karlin, CL. (1992). "Connaissances et savoir faire: Comment analyser un processus technique en Prehistoire: Introduction". pp. 94-124. En Mora et Alii (Eds.) *Tecnología y Cadenas Operativas líticas*. UAB. Bellaterra.
- Gibson, K. R.; Ingold, T. (1993). *Tools, language and cognition in human evolution*. Cambridge Univ. Press.
- Laplace, G. (1972). *La typologie analytique et structurale: Base rationnelle d'étude des industries lithiques et osseuses*.

- Laplace, G. (1974). *De la dynamique de l'analyse structurale ou la typologie analytique*. C.N.R.S. 1974.
- Leakey, M.D. (1971). *Olduvai Gorge. Excavations in Beds I and II, 1960-1963*.
- Merino J.M. (1994). *Tipología Lítica*, Múnibe. Suplemento 9. San Sebastián
- Mora, R., Terradas, X., Parpal, A. y Plana, C. (Eds.). (1992). *Tecnología Y Cadenas Operativas Líticas*. En Treballs d'Arqueologia, 1. UAB. Bellaterra.
- Piel-Desruisseaux, J.L. (1986). *Outils préhistoriques: forme, fabrication, utilisation*. Masson. Paris. Traducido en 1989.
- Revillion, S.; Tuffreau, A. (1994). *Les industries laminaires au Paléolithique moyen*. CRA. Dossier de documentation archéologique, 18. CNRS. Paris.
- Semenov, S.A. (1981). *Tecnología prehistórica*, Ed. Akal, Madrid
- Sonneville- Bordes, D., Perrot, J. (1955)."Lexic typologique du Paléolitique Superieur", En *B.S.P.F.*, núm. L-LI-LII, Paris
- Terradas, X. (1995). *Las estrategias de gestión de los recursos líticos del Prepirineo catalán en el IX milenio BP: el asentamiento prehistórico de la Font del Ros (Berga, Barcelona)*. En Treballs d'Arqueologia, 3. UAB. Bellaterra.
- Tixier, J., Inizian, M.I. y Roche, H. (1980). *Préhistoire de la pierre taillée. Terminologie et technologie* (Vol. 1). Valbonne:
- Tixier, J. (1984). *Prehistoire De La Pierre Taillee. Economie du débitage laminaire*. Vol. 2. Valbonne: Cercle de recherches et d'études préhistoriques.
- Tixier, J. (Dir.) (1988). *Techonologie Prehistorique*. Journée d'études technologiques en préhistoire. Ed. CNRS. Notes et monographies techniques, 25.
- Van Peer, Ph. (1992). *The Levallois reduction strategy*. Monographs in world archaeology, 13. Prehistory Press. Madison.

AVALUACIÓ

Es tindrà en consideració la participació a classe i durant el semestre es realitzaren alguns treballs de caràcter pràctic.

ASSIGNATURA: TÈCNIQUES DE LABORATORI, ARXIU I CAMP

BLOC: MATERIAL CERÀMIC

ÀREA DE CONEIXEMENT: PREHISTÒRIA

CRÈDITS: 5

PROFESSOR/A: CONCURS

OBJECTIUS I CONTINGUT: Introduir l'alumnat en l'estudi i anàlisi del material ceràmic en el marc de la recerca arqueològica.

TEMARI: s'estructura en un bloc d'informació teòrica i un bloc pràctic que desenvoluparà l'alumnat fora de l'aula.

PROGRAMA DE CLASSES TEÒRIQUES

1. INTRODUCCIÓ

- 1.1. Història de la recerca
- 1.2. L'argila com a component dels sòls: definició, origen, propietats i caracterització

2. LA MANUFACTURA CERÀMICA

- 2.1. La preparació de la matèria prima
- 2.2. Tècniques d'alçat de les peces
- 2.3. L'assecat i la coccio

3. L'ESTUDI ARQUEOLÒGIC

- 3.1. Les classificacions del material ceràmic
- 3.2. La tecnologia ceràmica
- 3.3. L'etnoarqueologia
- 3.4. L'arqueologia experimental

PROGRAMA DE CLASSES PRÀCTIQUES

EL programa de classes pràctiques es desenvoluparà en el marc de l'arqueologia experimental i recollirà, per tant, els seus mètodes i objectius. Les activitats consistiran en la reproducció de materials ceràmics prehistòrics amb tecnologia arcaica i sota condicions científiques controlades. El quadre que s'adjunta com a programa és només orientatiu, ja que els experiments s'hauràn de dissenyar en equip i de forma consensuada entre el grup d'alumnes.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura es farà tenint en compte el desenvolupament de les activitats pràctiques i el treball que haurà d'elaborar l'alumnat (en equips de 3-4 persones). Aquest treball consistirà en recollir les dades resultants de les activitats pràctiques i en fer una lectura de les mateixes en termes històrics.

TÈCNIQUES DE LABORATORI, ARXIU I CAMP

Programa de classes pràctiques¹

ACTIVITAT	EXPERIMENT	OBSERVACIONS	ALTRES
Tractament de l'argila	Temps Dedicacions Ubicació de la zona de treball Util·litzatge emprat	Fotografies Registre pastes per seguiment Coneixements previs Coneixement de l'entorn	
Aixecat de les peces	* Comportament de les pastes devant les formes * Comportament de les pastes devant la tècnica d'alçat * Comportament de les pastes devant el tamany * Comportament de les superfícies devant els diferents tractaments	Temps Dedicacions Ubicació de la zona de treball Util·litzatge emprat	Fotografies Registres peces per seguiment Coneixements previs Coneixement de l'entorn
Assecat de les peces	* Comportament de les pastes en l'assècat * Comportament de les formes en l'assècat * Comportament dels tamanyos en l'assècat * Comportament de les superfícies en l'assècat	Temps Dedicacions Ubicació de la zona de treball Util·litzatge emprat	Fotografies Coneixements previs Coneixement de l'entorn
Coccio de les peces	* Comportament de les pastes en la coccio * Comportament de les formes en la coccio * Comportament dels tamanyos en la coccio * Comportament de les superfícies en la coccio	Temps Dedicacions Ubicació de la zona de treball Util·litzatge emprat Fractures Grau de duresa Coloració de les pastes Temperatures a diferents zones del forn	Dibuix de l'estruccura de combustió Fotografies Coneixements previs Coneixement de l'entorn
Ús i analítiques	* Comportament de les pastes/peces devant els diferents usos	Marques de la tècnica d'alçat Làmmimes primes	Fotografies

¹ Aquest programa és només orientatiu, ja que els experiments s'hauran de dissenyar en equip i de forma consensuada entre el grup d'alumnes

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

- ARNOLD, D.E.: *Ceramic Theory and Cultural Process*. Cambridge University Press. Cambridge, 1985.
- BALFET, H. - FAUVET, M.F. - MONZON, S.: *Léxique et typologie des poteries*. CNRS, París, 1983.
- COLOMER, E. : *Pràctiques socials i manufactura ceràmica. Anàlisi morfomètriques i tecnològiques al sudest de la Península Ibèrica, 2200-1500 cal ANE*. Tesi Doctoral presentada i dipositada a la UAB, 1995.
- COLOMER, E. - MONTÓN, S. PIQUER, R.: *Técnicas arqueológicas sobre actividades de subsistencia en la prehistoria*. Cuadernos de Historia, 13, Arco Libros S.L., 1996.
- CUOMO DI CAPRIO, N.: *La ceramica in archeologia. Antiche teniche di lavorazione e moderni metodi d'indagine*. Ed. La fenice. Roma, 1985.
- HOWARD, H. - MORRIS, E. L.: *Production and distribution: a ceramic viewpoint*. BAR, International Series, 120, Osford, 1981.
- LINARES, J. - HUERTAS, F. - CAPEL, J.: "La arcilla como material cerámico. Características y comportamiento". *Cuadernos de Prehistoria de la Universidad de Granada*, 8, 1983:479-490.
- MOSTERÍN, J.: *Conceptos y teorías en la ciencia*. Alianza Universidad, Madrid, 1987.
- ORTON, C. - TYERS, P. - VINCE, A.: *La cerámica en arqueología*. Ed. Crítica. Barcelona, 1997.
- PARKES, P.A. : *Current scientific techniques in Archaeology*. Londres, 1986.
- RICE, P.M.: *Pottery analysis, a sourcebook*. The University of Chicago Press, Chicago i Londres, 1987.